

Önsöz

Doksanlı yıllarda komiser yardımcısı Mario Conde'nin başkahramanı olduğu polisiye dizisiyle dünyada tanınmaya başlayan Leonardo Padura, elinizde tuttuğunuz bu romanla edebi kariyerinde cesur bir adım atarak yeni Küba romancılığının tartışmasız en önemli yazarlarından biri haline geldi. Edebi iddiasıyla, yazarın Türkiye'de ilk kez tanınmasını sağlayan başyapıtı *Köpekleri Seven Adam*'ın habercisi olan *Hayatımın Romanı*, Küba'nın ilk büyük şairi üzerinden kolonyal dönemde Karayiplerdeki romantizmi çok canlı bir biçimde resmederken Küba'da zamanın akışına karşı koyan mason localarının hikâyesini anlatıyor ve hepsinden öte, Küba'nın ulusal bilincinin kökenlerine bir yolculuk yapmanızı sağlıyor.

Polise ihbar edilerek üniversitedeki görevinden uzaklaştırılan Fernando Terry, on sekiz yıl sürgünde yaşadıkten sonra, bir zamanlar üzerine doktora tezi yazdığı şair José María Heredia'nın kayıp otobiyografisi *Hayatımın Romanı*'nın bulunma olasılığı doğduğunda bir aylığına Havana'ya dönmeye karar verir. Bu yolculukta, içindeki öfkeyi körükleyen kuşkularla bir kez daha yüzleşecektir. Ülkesine dönüşünün ve peşine düştüğü el yazmasını arayışının hikâyesi, yer yer geçmişteki iki farklı zamansal düzleme yapılan geri dönüşlerle bölünür: Heredia'nın 19. yüzyılın başındaki hayatı ve bir mason olan oğlu José de Jesús de Heredia'nın 20. yüzyılın başındaki son günleri. Bu karakterlerin yaşamları ve maceraları giderek beklenmedik paralellikler göstermeye başlar. Sanki Küba, yeteneğiyle öne çıkan herkesin hayatını altüst etmeye kararlıdır. Tarihin hangi döneminde yaşamış olurlarsa olsunlar, anlaşılabilir yaratıcı beyinlerin tümü için ihbarlardan, sürgünlerden, siyasi entrikalardan kaçış yoktur.

Teşekkür

Kanıtlanabilir tarihsel gerçeklerle, hatta var olan mektuplarla ve kişisel belgelerle desteklenmiş olmasına karşın, Heredia'nın birinci ağızdan anlatılan hayatının romanının kurgusal bir eser olarak görülmesi gereklidir. Şair ve etrafındakiler –Domingo del Monte, Varela, Saco ve Tanco'dan Küba Valisi General Tacón'a, Meksikalı lider Santa Anna'ya veya iki büyük aşkı Lola Junco ve Jacoba Yáñez'e kadar– hakkında bilinen olgular, gerçek ve romantik maceraların serbestçe iç içe geçtiği kurgusal bir anlatı esas alınarak düzenlenmiştir. Dolayısıyla, Heredia'nın ağzından anlatılan her şey için ya gerçektir ya da kuşkusuz/büyük olasılıkla böyle olmuştur diyebiliriz ama tümü de her zaman, roman anlatısına uygun, çağdaş bir bakış açısıyla ele alınmıştır.

Böyle bir kitabı yazmaya girişen her yazarın, eserin araştırma, yazım ve gözden geçirme aşamalarında birçok insanla işbirliği yapıp onların bildiklerinden, olaylara bakışlarından, araştırmalarından, okudukları kaynaklardan yararlanması gerekir. Bu yüzden ilk olarak, gerekli kaynakça ve bilgilerin tespitindeki eşsiz yardımları için arkadaşım Marta Armenteros'a ve romanın ilk taslağını okuyarak aydınlatıcı görüşlerde bulunan Ambrosio Fornet'e teşekkür etmeyi borç bilirim. Ayrıca iki çılgın Matanzalı olan Raúl Ruiz ve Urbano Martínez Carmenate'ye; Aldama Sarayı'na yaptıkları gezi için Belkis Hernández ve Liliana Chirino'ya; Küba'da masonluğun tarihiyle ilgili yayımlanmamış bir el yazmasını bana ödünç veren Profesör Eduardo Torres Cuevas'a; 1820'li ve 1830'lu yıllarda Küba kültürünün doğuşuna ilişkin aydınlatıcı analizi için José Luis Ferrer'e; Eugenio Florit'in hikâyesini bana anlattığı için Eliseo Alberto'ya; romanın son haline getirilmesi için zaman ayıran, hiçbir yardımı esirgemeyen sadık okurlarım Alex Fleites, Arturo Arango, Vivian Lechuga, José Antonio Michelena, Beatriz de Moura, Anne Marie Meteilié ve Abilio Estévez'e minnettarım. Ve her zaman olduğu gibi, sabrı, edebi tavsiyeleri ve diğer her konudaki vazgeçilmez desteği için karım Lucía López Coll'a özellikle teşekkür ediyorum.

Leonardo Padura

Mantilla, Yaz, 2001

*33. dereceden üstat mason olan babama
ve onunla birlikte tüm Kübalı masonlara.
Ve her zamanki gibi Lucia'ya.*

Birinci Bölüm

Deniz ve Geri Dönerler

Neden gördüğüm rüya sona ermiyor, bir türlü uyanamıyorum?

Ah! Hayatımın romanı ne zaman sona erecek ki

gerçek hayat başlasın?

J.M.H., 17 Haziran 1824

“Arkadaşım, bana bir duble kahve.”

On sekiz yıl boyunca bu cümleyi zihninde o kadar çok tekrarlamıştı ki sözcükler belleğinde ve dilinin ucunda anlamını yitirmiş, tıpkı anlaşılmas bir dilde söylenmiş sloganlar gibi içleri boşalmıştı. Çünkü Fernando Terry, kendini en iyi seçenek olarak dayatan bir unutulmuşluğa gömülmüş olmasına rağmen, bilincinin bu beklenmedik isyanlarına fazlasıyla katlanmak zorunda kalıyordu ve Las Vegas kabaresinin önünde bir duble kahve içtikten sonra bir sigara yakarak Infanta Caddesi'nin karşı yakasına geçeceği, geçmişinin en iyi ve en kötü taraflarıyla tekrar yüzleşmek üzere 25. Cade'den aşağı ineceği o anda neler hissedeceğini, zapt edemediği bir gayretkeşlikle düşünmeden edemedi. Fernando zihninde yaptığı bu hayali yolculuklarda melankoliden öfkeye, sevinçten kayıtsızlığa, içerlemeden rahatlamaya kadar elindeki tüm nostalji kartlarını oynuyor ama kolunun yenido saklı o agresif hüzün kartını –*Geri dönmek zorunda mıydın?* gibi tek bir soruyla ruhuna bıçak gibi işleyen o kartı– çıkartıp oynayabileceğini fark edemiyordu.

Fernando sürgünlüğünün başında, henüz ona Amerika'da oturma izni verilip verilmeyeceğini bilmeden Miami'nin Orange Bowl stadyumunun çimleri üstünde kurulu o bunaltıcı çadırda geçirdiği belirsizlik dolu aylarda, kısa süreliğine de olsa geri dönmesinin gerekli olacağını, bunun o kahredici ihanetin açtığı, hâlâ kanayan yaraları iyileştireceğini, hatta yersiz yurtsuz, zamanın dışında ve başka bir boyuttaymış gibi hissetmesine neden olan o baş döndürücü duygudan kurtulmasını sağlayacağını düşünmeye başlamıştı. Sonraları, yıllar geçip yasalarla mevzuatın önüne koyduğu inatçı engel tüm geri dö-

nüş olasılıklarını zorlaştırırken, unutmamanın mümkün olduğuna, hatta bunun en iyi tedavi yöntemi olabileceğine kendini inandırmaya çalışmış, kendini inandırdıkça yavaş yavaş içinde bir rahatlama hissetmeye başlamış ve geri dönme arzusu giderek zayıflayıp uyuşmuş bir ıstıraba dönüşmüştü ama Madrid'deki çatı katının yalnızlığında düşüncelerine söz geçiremediği bazı geceler, adada yaşadığı otuz yıldan bir anıyı hatırladığında bu arzu sinsice tekrar su yüzüne çıkıyordu.

Ancak Álvaro'nun mektubu artık almayı beklemediği, son derece tedirgin edici bir haberle geldiğinde, geri dönme ihtiyacı sinsi bir kâbus olmaktan çıktı, Fernando en tehlikeli anılarını sakladığı sandığı tekrar açma zorunluluğu hissetti. Sonra Küba'yı terk ettiğinden beri ilk kez, José María Heredia'nın şiiri ve etiği üzerine yazdığı o talihsiz doktora tezinin eskimiş sayfalarını okumaya verdi kendini. Bir yandan da onu Álvaro'nun evine götürecek, her zaman karanlık ve yorucu olan o merdivenle karşılaştığında aniden geçmişinin girdabına kapılmasına neden olacak adımları zihninde tek tek canlandırmadan edemedi. Bu hayali yolculuklarda eylemlerinin ve düşüncelerinin sırasını, ritmini, amacını değiştirip duruyordu ama kafasındaki görüntü şaşmaksızın her zaman Las Vegas'ın bankosundaki sarhoşlar, yakındaki radyo istasyonunda çalışan işçiler, acelesi olan bir otobüs şoförü ve diğer alışıldık berduşlarla yan yana oturmuş, bu eski kafeteryada yaptıkları hafif ve tatlı kahveyi içerken başlıyordu. Yüreğinde derin bir sızıyla kafeteryanın artık sadece belleğinin inatçı bir köşesinde ve Havana gecelerini anlatan kitaplarda kaldığını gördü: Las Vegas kafeteryası ve yıllara meydan okuyan vernikli maun bankosu hayattaki pek çok şey gibi artık yok olmuştu.

Fernando arkasından itiliyormuşçasına bu rahatsız edici mezebelekten uzaklaşıp arkadaşının tepelemesine dolu çöp tenekeleri, güherçile kaplı nemli duvarlar, perişan haldeki uyuz köpekler arasında yaşadığı harap binaya ulaştığında, anılarıyla gerçeklik arasındaki savaşın çoktan başladığını fark etti. Álvaro'nun evine uğramadan önce, aradığını bulamama duygusuyla ve çok daha yürek burkucu bir hüznle karşılaşmasının pekâlâ mümkün olduğu Malecón'a doğru yoluna devam etmeyi yeğledi.

Öğlenin o saatinde, yaz güneşi henüz tepedeyken, Havana halkını denizden ayıran uzun duvarın تنها olduğunu neredeyse se-

vinçle gözledi. Sadece uzaklarda yürekleri inançla dolu birkaç balıkçının oltalarını suya attığını, süslü püslü bir turist teknesinin körfezden açık denize doğru yol aldığını gördü.

On sekiz yıl boyunca bu anın detaylarıyla mücadele edip sonunda tekrar o tatsız kaybolmuşluk duygusuyla kuşatılmak, geri dönüşünün herhangi bir anlamının olup olmadığını sorgulamasına neden oldu. Bu yüzden Álvaro'nun mektubuna ve mektupta büyük harflerle yazdığı, Küba'ya dönmek için tüm gönülsüzlüğünün üstesinden gelmesine ve işinden bir aylığına izin almasına neden olacak kadar onu etkisi altına alan habere tutunmak zorundaydı. FERNANDO, FERNANDO, FERNANDO! NİHAYET İYİ BİR İPUCU YAKALADIK. SANIRIM HEREDIA'NIN KAYIP SAYFALARININ YERİNİ BULABİLİRİZ. Ardından arkadaşı, ortak profesörleri olan ve emekli olduktan sonra Büyük Locanın kütüphaneciliğini yapan Dr. Mendoza'nın, masonlara ait, yanlışlıkla Millî Arşivin bodrumuna kaldırılmış birkaç kutu belge bulduğunu ve bunların arasında bir sayfayı gördüğünde nefesinin kesildiğini söylüyordu: Bu, Matanzas'taki Küba'nın Oğulları Locasının 1921 senesinde José María Heredia'nın en küçük oğlu ve son vasisi olan José de Jesús Heredia'yı şereflendirdikleri törenin tutanağıydı ve tutanakta, yaşlı masonun babası tarafından yazılmış değerli bir belgeyi locanın Üstadı Muhterem'ine mühürlü bir zarf içinde verdiği, bu zarfın 1939 senesine kadar, bağımsızlık savaşçısı şairin 1822 senesinde üyesi olduğu locanın devamı olan bu mabedin korumasında kalacağı belirtiliyordu. Álvaro ona, "Bu değerli belge ne olabilir?" diye soruyordu. Fernando bunun yıllar yılı hiçbir ilerleme kaydedmeden bulmaya çalıştığı, Heredia'ya ait kayıp romandan başka bir şey olamayacağı sonucuna vardı. İki hafta sonra, daha önce aldığı kararların üstünü çizerek soluğu Küba konsolosluğunda aldı, anavatanına geçici olarak dönmesini sağlayacak bir vize için gerekli işlemleri başlattı.

Kendini düşüncelerine kaptıran Fernando, güvertede tambur ve marakas eşliğinde canlı icra edilen müziğin sesi meltemle kulağına erişene kadar turist teknesinin yaklaştığını fark etmedi. Tekneye baktığında, diğer turistlerin eğlencesine kayıtsız gibi duran, güverte korkuluklarına yaslanmış bir adam dikkatini çekti. Yolcu aniden bakişlarını kaldırdı, duvarın üzerine oturup güneşli öğlen saatlerinde